

دانشکده الهیات و معارف اسلامی

داوری و مسئولیت داوران در مسابقات ورزشی از دیدگاه فقه و حقوق اسلام

نگارش

فاطمه منصوری فیاض

استاد راهنما: دکتر سعید نظری توکلی

استاد مشاور: دکتر حسین داورزنی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد
در رشته فقه و مبانی حقوق

شهریور ۱۳۹۱

استاد محترم

دانشگاه تهران
دانشکده الهیات و معارف اسلامی

داوری و مسئولیت داوران در مسابقات ورزشی از دیدگاه فقه و حقوق اسلام

نگارش
فاطمه منصوری فیاض

استاد راهنما
دکتر سعید نظری توکلی

استاد مشاور
دکتر حسین داورزنی

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد

در
رشته فقه و مبانی حقوق

شهریور ۱۳۹۱

تاییدیه صحت و اصالت نتایج

اینجانب فاطمه منصوری فیاض به شماره دانشجویی ۴۲۰۵۸۸۰۱۱ دانشجوی رشته فقه و مبانی حقوق اسلامی مقطع تحصیلی کارشناسی ارشد تایید می‌نمایم که کلیه نتایج این پایان‌نامه حاصل کار اینجانب و بدون هرگونه دخل و تصرف است و موارد نسخه برداری شده از آثار دیگران را با ذکر کامل مشخصات منبع آورده‌ام. در صورت اثبات خلاف مندرجات فوق به تشخیص دانشگاه مطابق ضوابط و مقررات حاکم (قانون حمایت از حقوق مولفان و مصنفان و قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی، ضوابط و مقررات آموزشی، پژوهشی و انضباطی ...) با اینجانب رفتار خواهد شد و حق هرگونه اعتراض در خصوص حقوق مکتسب و تشخیص و تعیین تخلف و مجازات را از خویش سلب می‌نمایم. در ضمن مسئولیت هرگونه پاسخگویی به اشخاص اعم از حقیقی و حقوقی و مراجع ذیصلاح اداری و قضایی به عهده اینجانب خواهد بود و دانشگاه هیچ گونه مسئولیتی در این زمینه نخواهد داشت.

نام و نام خانوادگی

امضا و تاریخ

شش

تقدیم به پدر عزیزم
که با صبر، محبت و مهربانی در تمام مراحل زندگی رفیق راهم بوده و هست.

تقدیم به مادر خوبم
که در سایه بیماری و همدلی او به این درجه نائل شدم.

تقدیم به همسرم
که مانند یک دوست همیشه همراه و پشتیبان من است.

تقدیم به استادان بزرگوارم جناب آقای دکتر سعید نظری توکلی
که با صبر و نکته سنجی بی شمار راهنمایی این اثر را بر عهده گرفتند و سختی های پایان نامه را بر من هموار کردند.

و جناب آقای دکتر حسین داورزنی
که با مشاوره های خود سختی های راه را بر من هموار کردند.

تقدیم به تمام کسانی که دوستان دارم و دوستم دارند.

چکیده

ورزش از جمله فعالیت‌های جاری فردی و اجتماعی است که اسلام بر ارزشمندی آن تأکید و مسلمانان را به شرکت در مسابقات ورزشی تشویق کرده است. امروزه ورزش حرفه‌ای بدون وجود داور امکانپذیر نیست؛ از این رو، داوران از جمله ارکان اصلی هر مسابقه ورزشی به حساب آمده، وظیفه اداره بازی بر عهده آنان است. اداره بازی، مفهومی کلی است که قضاوت یکی از ارکان آن است، به همین جهت، داوری در ورزش تابع احکام و مقررات عمومی قضاوت است؛ داور همچون قاضی، باید با رعایت اصل عدالت و بیطرفی که از جمله قواعد قضاوت است، بازی را اداره کرده، قضاوت نماید.

هر چند بر اساس قوانین حاکم بر مسابقات ورزشی، مسئله مصونیت داور، در صورت نداشتن سوءنیت، پذیرفته شده است؛ اما تصمیمات نادرست داوران در مسابقات ورزشی، خسارات قابل توجهی را به وجود می‌آورد که میبایست جبران شود. از آن جا که به موجب قوانین و مقررات فقهی و حقوقی (اصل عدالت، قاعده لاضرر، قاعده اتلاف و تسبیب)، هیچکس نمی‌تواند از عواقب سوء تخلفات خود، اعم از عمدی یا غیرعمدی، مصون باشد. از این رو، داوران نیز همانند سایر صاحبان حرف در قبال تصمیمات خود مسئول خواهند بود.

بنابراین، داوران نسبت به تصمیمات نادرست خود از جهت کیفری و مدنی مسئول بوده، همچون قضات، در صورت اشتباه، دولت یا سازمانهای مرتبط مسئول جبران خسارت آنها بوده و در صورت تقصیر، جبران خسارت مادی و معنوی وارد بر ورزشکاران و تیم ورزشی، بر عهده خود آنها است.

واژگان کلیدی: داور، مسئولیت، خطا در داوری، مسابقات ورزشی

فهرست مطالب

فصل اول - کلیات

۱. بیان مسأله ۲
۲. سؤالات تحقیق ۴
۳. فرضیات تحقیق ۴
۴. هدف و ضرورت اجرای تحقیق ۴
۵. پیشینه تحقیق ۵
۶. مفاهیم کلیدی ۵
- ۶-۱. ورزش ۵
- ۶-۱-۱. ورزش در لغت ۵
- ۶-۱-۲. ورزش در اصطلاح علوم ورزشی ۶
- ۶-۲. سبق و رمایه ۶
- ۶-۲-۱. سبق و رمایه در لغت ۶
- ۶-۲-۲. سبق و رمایه در فقه ۷
- ۶-۲-۳. سبق و رمایه در حقوق ۸
- ۶-۳. داوری ۸
- ۶-۳-۱. داوری در لغت ۸
- ۶-۳-۲. داوری در فقه ۹
- ۶-۳-۳. داوری در حقوق ۱۰
- ۶-۴. قضا ۱۲
- ۶-۴-۱. قضا در لغت ۱۲
- ۶-۴-۲. قضا در فقه ۱۳
- ۶-۴-۳. قضا در حقوق ۱۳
- ۶-۵. اشتباه ۱۴
- ۶-۵-۱. اشتباه در لغت ۱۴
- ۶-۵-۲. اشتباه در فقه ۱۴
- ۶-۵-۳. اشتباه در حقوق ۱۴
- ۶-۶. خطا ۱۵
- ۶-۶-۱. خطا در لغت ۱۵
- ۶-۶-۲. خطا در فقه ۱۵

۱۶	۶-۶-۳. خطا در حقوق
۱۶	۶-۷. تقصیر
۱۶	۶-۷-۱. تقصیر در لغت
۱۷	۶-۷-۲. تقصیر در فقه
۱۷	۶-۷-۳. تقصیر در حقوق
۱۹	۶-۸. مسئولیت
۱۹	۶-۸-۱. مسئولیت در لغت
۱۹	۶-۸-۲. مسئولیت در فقه
۱۹	۶-۸-۳. مسئولیت در حقوق

فصل دوم - ورزش و تربیت بدنی

۲۳	۱. تاریخچه ورزش
۲۳	۱-۱. ورزش در جهان
۲۴	۱-۲. ورزش در ایران
۲۶	۲. ورزش و مسابقه در منابع اسلامی
۲۶	۲-۱. ورزش در اسلام
۲۷	۲-۱-۱. ورزش در قرآن
۲۹	۲-۱-۲. ورزش در سنت
۳۱	۲-۲. مسابقه در اسلام
۳۲	۲-۲-۱. مسابقه در قرآن
۳۳	۲-۲-۲. مسابقه در سنت
۳۳	۲-۳. مسابقه و ورزش در فقه
۳۵	۳. اهداف ورزش
۳۵	۳-۱. اهداف بهداشتی
۳۶	۳-۲. اهداف اخلاقی
۳۶	۳-۳. اهداف روانی و اجتماعی
۳۷	۳-۴. اهداف جسمانی
۳۷	۴. پیامدهای ورزش
۴۰	۴-۱. پیامدهای اجتماعی
۴۰	۴-۱-۱. همسازی اجتماعی
۴۱	۴-۱-۲. همکاری و تعاون
۴۱	۴-۲. ورزش و اجتماعی شدن

۴۱ ورزش و سیاست	۵
۴۱ ۵-۱. ورزش و سیاست داخلی	۵-۱
۴۲ ۵-۲. ورزش و سیاست خارجی	۵-۲
۴۲ ۶. ورزش و اقتصاد	۶
۴۳ ۷. ورزش و رسانه‌های گروهی	۷
۴۴ ۸. ورزش و محیط زیست	۸
۴۴ ۹-۱. ابن سینا	۹-۱
۴۴ ۹-۲. خواجه نصیرالدین طوسی	۹-۲
۴۴ ۹-۳. ابن خلدون	۹-۳
۴۵ ۹-۴. امام خمینی(ره)	۹-۴

فصل سوم - داوری و شرایط داوران

۴۷ ۱. داوری و مفاهیم مشابه	۱
۴۸ ۱-۱. داوری و کارشناسی	۱-۱
۴۹ ۱-۲. داوری و دادرسی	۱-۲
۵۰ ۱-۳. داوری و میانجیگری	۱-۳
۵۰ ۱-۴. داوری و وکالت	۱-۴
۵۰ ۱-۵. داوری و مصدق	۱-۵
۵۱ ۲. تقسیمات داوری	۲
۵۲ ۳. شرایط و وظایف داوران	۳
۵۲ ۳-۱. دادرسان (قضات)	۳-۱
۵۶ ۳-۲. داوران (قاضی تحکیم)	۳-۲
۵۶ ۳-۳. داوران ورزشی	۳-۳
۵۷ ۳-۳-۱. داوران کشتی	۳-۳-۱
۵۹ ۳-۳-۲. داوران فوتبال	۳-۳-۲
۶۳ ۳-۳-۳. داوران بسکتبال	۳-۳-۳
۶۵ ۳-۳-۴. داوران والیبال	۳-۳-۴
۶۶ ۳-۳-۵. داوران تیراندازی	۳-۳-۵
۶۸ ۳-۳-۶. داوران اسب سواری	۳-۳-۶
۶۸ ۳-۳-۷. داوران شنا	۳-۳-۷

فصل چهارم - مسئولیت داوران

۷۷	۱. اشتباه داوران
۸۳	۲. مسئولیت داوران
۸۵	۲-۱. مسئولیت مدنی
۸۷	۲-۱-۱. ارکان مسئولیت مدنی
۹۴	۲-۱-۲. مبانی مسئولیت مدنی
۹۴	- مبانی فقهی
۹۹	- مبانی حقوقی
۱۰۱	۲-۲. مسئولیت کیفری
۱۰۳	۲-۳. مسئولیت انضباطی
۱۱۰	۳. عدم مسئولیت داوران
۱۱۰	۳-۱. مبانی عدم مسئولیت
۱۱۰	۳-۱-۱. مبانی فقهی
۱۱۲	۳-۱-۲. مبانی حقوقی
۱۱۵	۴. نتیجه‌گیری
۱۱۶	کتابنامه

فصل اول

کلیات

۱. بیان مسأله

ورزش و فعالیت‌های ورزشی از آغاز حیات بشری همواره همراه و همزاد انسان بوده است. با نگاهی به تاریخ تمدن بشری می‌یابیم که پیدایش ورزش را نمی‌توان به دوره و تاریخ معینی نسبت داد، چرا که حرکت و جنبش، به عنوان پایه‌های ایجاد رشته‌های مختلف ورزشی، همواره به عنوان یک نیاز اساسی بشر برای تأمین زندگی بوده است.

توجه به ورزش و نقش آن در سلامت جسمانی افراد، در دوره‌های حیات انسان‌ها، همواره خود را به شکل‌های مختلف و متفاوتی نشان داده است؛ تا جایی که امروزه در کشورهای مختلف دنیا با انبوهی از عملیات، رشته‌ها، قوانین و مقررات، سازمان‌ها و مجامع مختلف ورزشی، رو به رو هستیم.

در ایران نیز، با توجه به آموزه‌های ملی و دینی، عرصه ورزش، عرصه‌ای مقدس و با اهمیت تلقی شده است. این مسئله به ویژه در قانون اساسی مورد توجه واقع شده و ورزش به عنوان یک امر فرهنگی - و نه صرف یک فعالیت عضلانی - که می‌بایست در سراسر جامعه، به ویژه در سطح مدارس و بین نوجوانان شیوع و گسترش پیدا کند، شایان اهمیت دانسته شده است. به عنوان نمونه، در اصل سوم قانون اساسی آمده است: «دولت جمهوری اسلامی ایران موظف است برای نیل به اهداف مذکور در اصل دوم، همه امکانات خود را برای امور زیر بکار برد:

۱. ایجاد محیط مساعد برای رشد فضایل اخلاقی بر اساس ایمان و تقوی و مبارزه با کلیه مظاهر فساد؛ ۲. بالا بردن سطح آگاهی‌های عمومی در تمام زمینه‌ها با استفاده صحیح از مطبوعات و رسانه‌های گروهی و وسایل دیگر؛ ۳. آموزش و پرورش و تربیت بدنی رایگان برای همه در تمام سطوح و تسهیل و تعمیم آموزش عالی...»

مسابقات نیز جزء غیر قابل انفکاک از ورزش شدند و هر مسابقه‌ای در این زمینه برگزار شود، می‌بایست توسط داور یا گروهی از داوران مورد قضاوت قرار گیرد. داوران از اقشار مهم جامعه ورزشی هستند که وظیفه اداره بازی‌ها به عهده آنان است؛ اما اداره بازی، یک مفهوم عام و کلی است که قضاوت یکی از ارکان آن محسوب می‌شود. داوران در زمین مسابقه وظایفی دارند که مسئولیت‌هایی حقوقی را برای آنها به همراه دارد. به عنوان نمونه از جمله وظایف داوران می‌توان به این موارد اشاره کرد: اجرا و اعمال قوانین بازی، کنترل بازی به همراهی دیگر اعضای تیم داور (کمک داوران)، بررسی دقیق وسایل و تجهیزات دخیل در بازی، مانند توپ، زمین و...، بررسی قانونی بودن وسیله و تجهیزات بازیکنان در عرصه مسابقه (مثلاً همراه نداشتن ساعت و ابزار فلزی یا لباس و کفش نامناسب و...)، متوقف کردن بازی در صورت آسیب دیدن بازیکنان، تنبیه و مجازات بازیکنانی که دچار خطا شده یا سلامتی دیگر بازیکنان را به خطر می‌اندازند و...^۱

۱. چامپیون، والتر تی. ۱۳۷۶، مبانی حقوقی ورزش‌ها، مسئولیت مدنی در ورزش، ترجمه حسین آقایی‌نیا، تهران: کمیته ملی

گاه داوران در اجرای قوانین دچار اشتباه می‌شوند، این اشتباه منجر به وارد شدن خسارت به فرد یا گروهی از افراد شده و حقوق آنان ضایع می‌شود؛ برای نمونه می‌توان به اشتباه داور در مسابقات المپیک ۲۰۱۲ لندن اشاره کرد، در این مسابقه بوکس که بین علی مظاهری از ایران و بازیکنی از کوبا برگزار می‌شد، علی مظاهری قهرمان بوکس کشورمان قربانی تصمیمات اشتباه داور آلمانی و تیم داوران (ژوری) شد و در حالی که او مدام حمله می‌کرد، حریف کوبایی‌اش را به عنوان پیروز راهی مرحله بعد کردند و علی مظاهری از دور مسابقات خارج شد؛ این بی‌عدالتی در داوری باعث ورود خسارت مادی و معنوی به علی مظاهری شد و این خسارت بدون جبران ماند و تنها مسئولیت انضباطی داور را در پی داشت؛ حال در جوامع امروزی که با گسترش روز افزون علوم مختلف سطح جدیدی از روابط شکل گرفته و افرادی که در یک جامعه واحد زندگی می‌کنند، در راستای رعایت و تقویت نظم عمومی، تحت سلطه انبوهی از قوانین و مقررات پیچیده قرار دارند، قوانینی که در برخی از حالات، حقوقی را برای آنان تعریف نموده و در حالت دیگر، تکالیفی را بر آنان بار کرده است.

بنابراین همواره این مسئله در بین حقوقدانان مطرح بوده که در حالی که همه افراد به دنبال احقاق حقوق خود هستند، چگونه می‌توان میان حقوق افراد جمع بست؛ به ویژه در حالتی که ضرر و زیان متوجه شخصی می‌شود؛ مبانی و مجاری جبران این ضرر و زیان بر چه اساسی تعریف می‌شود. به عنوان نمونه، در دین اسلام «قاعده لا ضررَ و لا ضرارَ فی الإسلام» به عنوان یک قاعده عمومی، همواره سعی در حمایت، جبران خسارت و جلوگیری از زیان رساندن به افراد جامعه بوده است. شکل امروزی این قاعده در قالب مسئولیت‌های قانونی نمود پیدا کرده است؛ مسئولیت قانونی در حالتی ایجاد می‌شود که کسی با رفتار خود به حقوق قانونی اشخاص دیگر لطمه وارد کند. در این صورت، چنانچه این رفتار، خلاف قانون و عنوان جرم را دار باشد، نوعی مسئولیت کیفری است و در صورتی که شخص مجبور به جبران خسارت زیان دیده باشد، در برابر او مسئولیت مدنی دارد.^۱

به نظر می‌رسد تاکنون تحقیق جامع و مستقلی در خصوص مسئولیت داوران در مسابقات ورزشی به عمل نیامده باشد، چرا که این موضوع سابقه طولانی ندارد و مسئله مصونیت داور در نظام‌های حقوقی جهان از اعتبار ویژه‌ای برخوردار است.

اما گاهی تصمیمات داور موجب خسارات جبران‌ناپذیری در عرصه مسابقات ورزشی می‌شود که ما در پی بیان شناخت مسئولیت یا عدم مسئولیت او با تکیه بر مبانی فقهی و حقوقی مانند قاعده لاضرر و اتلاف و تسبیب و ... هستیم و به سوالات مطرح در این زمینه نیز پاسخ‌هایی را بیان خواهیم نمود.

۱. کاتوزیان، ناصر، ۱۳۷۴، حقوق مدنی، الزام‌های خارج از قرار داد، ضمان قهری، تهران: انتشارات دانشگاه تهران، ص ۴۷

۲. سوالات تحقیق

۲-۱. شرایط داوری در مسابقات ورزشی چیست و چه نسبتی میان آن با داوری در فقه وجود دارد؟

۲-۲. داوران ورزشی باید دارای چه ویژگی‌هایی باشند؟

۲-۳. آیا داور در ورزش با توجه به مبانی فقهی و حقوقی دارای مسئولیت‌های حقوقی و کیفری می‌باشد؟

۳. فرضیات تحقیق

۳-۱. داور در مسابقات ورزشی دارای شرایطی است که برخی از آنها مشابه شرایط دادرسی و داور در فقه می‌باشد و داوری در مسابقات ورزشی تفاوت ماهوی با داوری در فقه ندارد.

۳-۳. داوران ورزشی افزون بر دارا بودن شرایط عمومی داوری می‌بایست از توانایی‌های جسمی، ذهنی و روانی متناسب با رشته ورزشی برخوردار بوده، دانش و مهارت کافی نسبت به مسابقه مورد نظر داشته باشند.

۲-۳. داوران مسابقات ورزشی از مصونیت قضایی برخوردار نبوده و با تکیه بر مبانی فقهی و حقوقی بسته به میزان تأثیر تصمیمات آنها در مسابقات، دارای مسئولیت مدنی و کیفری هستند.

۴. هدف و ضرورت اجرای تحقیق

اساس و فلسفه ورزش، طبق آنچه از دیرباز در میان جوامع مختلف رایج بوده است، تأمین سلامتی و آمادگی جسمانی فرد می‌باشد؛ امروزه کشورهای مختلف، با فرهنگ‌سازی و تبلیغات بسیار می‌کوشند با رواج فعالیت‌های ورزشی، جامعه‌ای آکنده از نشاط جسمی و روحی را برای مردمان خود به ارمغان بیاورند. رشد سریع و شگفت‌انگیز تیم‌های ورزشی، سرمایه‌گذاری‌های کلان در امر ورزش و نیز بروز مسائل و معضلات جدید در این عرصه، گاه و بیگاه دولت‌ها را در برخورد با مسائل پیش آمده، دچار سرگردانی نموده؛ یکی از مباحث و مسائل پیچیده‌ای که به ویژه در سال‌های اخیر، اندیشمندان و فرهیختگان حقوقی را به تکاپو در عرصه‌های علمی و داشته، بحث انواع مسئولیت‌های قانونی فعالان در حوزه ورزش است. آمار صدمات و آسیب‌های ناشی از حادثه ورزشی در سال‌های اخیر چنان بالا بوده، که لزوم قوانین و مقررات جدید و متناسب با نیازهای موجود در این بستر را بیش از پیش آشکار نموده است.

گسترده‌گی‌ها و رشته‌های مختلفی که در ورزش وجود دارد، هر روز توسعه پیدا می‌کند و طیف وسیعی از افراد جامعه را دربر می‌گیرد. رؤسا، اعضای فدراسیون‌ها و مجامع ورزشی، دست‌اندرکاران برگزاری مسابقات، مدیران و سرپرستان تیم‌ها و باشگاه‌ها، بازیکنان، تماشاگران، مربیان، داوران، پزشکان تیم‌ها، و... ممکن است به نوعی در جریان انجام فعالیت‌های ورزشی به واسطه

خسارت مالی یا آسیب‌هایی که از اعمال آنها ناشی می‌شود، مسئولیت قانونی داشته باشند، یکی از اعضای این مجموعه داوران هستند؛ گاهی خسارت مالی و آسیبی که وارد می‌شود، ناشی از فعل یا ترک فعل از جانب اوست و ممکن است صدمات جدی مادی یا معنوی را در پی داشته باشد؛ اما او در مقابل تصمیماتش، مسئولیت انضباطی آنهم جز در برخی اوقات، ندارد و جبران خساراتی برعهده او نیست؛ حال ضرورت ایجاد می‌نماید که این موضوع نادیده گرفته نشود، زیرا هر روزه در عرصه ورزش شاهد صدمات بیشتری ناشی از تصمیمات داور، نسبت به قبل هستیم؛ توجه جدی به این امر، در فقه و حقوق نشده و به صورت مبسوط به مسئولیت کیفری یا مدنی داور پرداخته نشده؛ هدف ما این است که، با توجه به این که در مبانی فقهی و حقوقی در خصوص همه مسائل حکمی وجود دارد و فقه در همه مسائل راهگشاست، در این خصوص نیز قصد داریم به مبانی فقهی و حقوقی استناد نموده و دامنه و حدود مسئولیت‌های داور و جبران خسارت را مشخص نماییم همچنین وظایف، مسئولیت‌ها و مصونیت‌های داور در مسابقات ورزشی در چارچوب قوانین و مقررات، از دیدگاه فقهی و حقوقی مورد بررسی قرار گیرد.

۵. پیشینه تحقیق

پیرامون قاضی، شرایط، وظایف و مسئولیت‌های او در متون فقهی و حقوقی تحت عناوین گوناگون بحث فراوان شده است؛ اما در خصوص داور در مسابقات ورزشی، وظایف و مسئولیت‌های او جز در حیطه ورزش سخنی به میان نیامده است. با این عنوان و از این دیدگاه به مبحث داور هرگز پرداخته نشده، پایان‌نامه و کتابی تحت این عنوان منتشر نشده است؛ همین دلیلی بر سختی و طولانی بودن کار ما شد.

۶. مفاهیم کلیدی

۶-۱. ورزش

۶-۱-۱. ورزش در لغت

برای ورزش در متون لغوی معانی متفاوتی ذکر شده است از جمله: «ورزیدن»، «برزیدن»، «کار کردن»، «عمل کردن»، «کوشیدن و پیاپی انجام دادن»، «ریاضت کشیدن»^۱ و همچنین، «کار پیاپی»، «پیاپی کردن کار برای تمرین و عادت»، «هرگونه عمل و حرکتی که برای تقویت اعضاء به منظور حفظ تندرستی به تنهایی یا دسته جمعی انجام داده شود»^۲.

معادل کلمه ورزش در لغت عرب «ریاضة» و «ممارسة» و در زبان انگلیسی sport می‌باشد، «به

۱. دهخدا، علی‌اکبر، ۱۳۷۲، لغت نامه، تهران: دانشگاه تهران، ص ۱۳۳۵

۲. عمید، حسن، ۱۳۵۷، فرهنگ فارسی عمید، تهران: امیرکبیر، ص ۱۲۲۷

هر نوع فعالیت بدنی و بازی که منجر به انجام مسابقه و نمایش و مهارت بین دو فرد و یا گروه شود که ملزم به انجام تمرین‌های مداوم و فراگرفتن مهارت در یک حرکت یا رشته ورزشی باشد» اطلاق می‌شود.^۱

۲-۱-۶. ورزش در اصطلاح علوم ورزشی

۱. ورزش مجموعه فعالیت‌های بدنی و امور جسمانی است که باعث سلامتی و نشاط می‌شود.
 ۲. ورزش مجموعه‌ای از فعالیت‌های جسمانی فردی یا گروهی است که در آن، میزان این فعالیت‌ها، اندازه‌گیری شده و لذا قابل رقابت بوده و منجر به برد یا باخت شود.
 ۳. ورزش مجموعه اموری است که اولاً: اوقات فراغت انسان‌ها را پر می‌کند و ثانیاً: مهارت‌های حرکتی و ذهنی انسان‌ها را افزایش می‌دهد و ثالثاً: باعث چالاکی و دلیری می‌شود.
 ۴. ورزش کلیه اموری است که برای تربیت بدن و ذهن، به منظور تحمل بیشتر در شرایط سخت انجام می‌شود.
 ۵. ورزش هنر به کار بردن قوای جسمانی و علم ایجاد هماهنگی در حرکات بدن است.
 ۶. ورزش اموری است که انسان به منظور مبارزه با سستی و رخوت انجام می‌دهد.^۲
- با جمع‌بندی تعاریف فوق، ورزش عبارتست از فعالیت‌های رقابتی مربوط به مهارت‌های بدنی که برای حصول به نتایج خاصی انجام می‌گیرد و می‌توان گفت هر نوع حرکت یا فعالیت بدنی منظم، جهت به دست آوردن توان بیشتر را ورزش گویند.

۲-۶. سبق و رمایه

۱-۲-۶. سَبَق و رمایه در لغت

- سبق به معنی «آنچه بر سر آن در مسابقه اسب‌دوانی و تیراندازی شرط بندند»^۳ و «پیشی گرفتن»^۴ آمده است. در مورد ریشه سبق نظرات متفاوتی مطرح است:
۱. سَبَق با سکون باء، مصدر فعل سَبَقَ یَسْبِقُ (بر وزن ضَرَبَ) یا یَسْبِقُ (بر وزن نصر ینصر) می‌باشد.^۵
 ۲. سبق به تحریک باء، معنای مصدر نمی‌دهد و اسم است.^۶

۱. خلجی، حسن، اصول و مبانی تربیت بدنی و علوم ورزشی، تهران: سمت، ۱۳۸۷، ص ۱۰
۲. شکر، نادر، ۱۳۸۷، حقوق ورزشی: بررسی نظم حاکم بر حقوق ورزشی ایران، تهران: نقش گستران بهار، ص ۵۴
۳. معین، محمد، ۱۳۶۲، فرهنگ فارسی معین، تهران: سپهر، واژه سبق
۴. دهخدا، علی‌اکبر، لغت نامه، واژه سبق
۵. شهید ثانی، زین الدین بن علی، ۱۳۸۲، الروضة البهیه فی شرح المعنى الدمشقیه، قم: مجمع الفکر الاسلامی، ج ۴، ص ۴۲۱
۶. شهید ثانی، الروضة البهیه فی شرح المعنى الدمشقیه، ج ۴، ص ۴۲۱

۳. مصدر سابق يُسابقُ باب مفاعله است.^۱

۴. السَّبَقُ به فتح باء: خطر، ندب، رهن و آن عوضی است که دو مسابقه دهنده بر آن شرط‌بندی می‌کنند.^۲

۵. سابق: پیشی، جلوی و مسبوق: عقب‌مانده. سابق: نخستین اسب پیشی گیرنده. عرب کسی را که با اسبش جلو می‌افتد را سابق و سبوق می‌گویند و وقتی که از همه جلوتر افتاد به او می‌گویند: مُسَبَقٌ.^۳

معنای لغوی رمایه «تیر انداختن»، «فکندن چیزی» می‌باشد.^۴ در مورد ریشه رمایه نظرات متفاوتی مطرح شده است:

۱. رمایه از رَمَى است که فعل آن رمی یرمی است و مصدر این فعل رمی، می‌باشد.^۵
۲. رام: تیرانداز ماهر. مرماه: پیکان گرد و مرمی: هدف، تیررس و مرمی، مرام: آلت تیراندازی و مرمی: مصدر میمی یعنی جای تیراندازی.^۶

۲-۲-۶. سبق و رمایه در فقه

در اصطلاح فقه، سبق و رمایه با معانی متعددی آمده است از جمله:

۱. به نوعی عقد گفته می‌شود که برای تمرین در امور جنگی و کسب آمادگی لازم در تیراندازی و سوارکاری و توان یافتن در پیکار با دشمن تشریح شده است.^۷
۲. سبق و رمایه عقدی است که با هدف تمرین و کسب آمادگی، در امر مبارزه مسلحانه و جنگ، تشریح شده است.^۸

۲-۲-۶. سبق و رمایه در حقوق

سبق یا مسابقه عبارت است از :

۱. دوانیدن اسب، شتر، فیل، استر و تیراندازی کردن است، به موجب عقد معوضی که عنوان اجاره و جعاله ندارد، در مورد وزنه‌برداری و کشتی اختلاف است و دلیلی بر منع نیست. عوض ممکن

۱. نجفی، محمدحسن، ۱۳۸۹، جواهرالکلام فی شرح شرایع الاسلام، تهران: خرسندی، سبق و رمایه، ص ۱۱۱

۲. مقرئ الفیومی، احمدبن محمدبن علی، ۱۳۷۲، مصباح المنیر فی غریب الشرح للرافعی، قم: دارالهجره، ص ۲۶۵

۳. ابن منظور، ۱۳۷۴، لسان العرب، بیروت: دار احیاء التراث العربی، ص ۱۵۱

۴. ابن منظور، لسان العرب، ص ۳۳۷

۵. همان

۶. سیاح، احمد، ۱۳۶۱، فرهنگ جامع نوین عربی به فارسی، تهران: انتشارات اسلامی

۷. شهیدثانی، زین الدین بن علی، الروضة البهیة، ج ۴، ص ۴۲۱. محقق حلی، شرایع الاسلام فی مسائل الحلال و الحرام، تهران:

تهران: کتابسرای اعلمی، ۱۳۸۲، ج ۲، ص ۴۶۲

۸. شهید اول، لمعه دمشقیه، ج ۲، ص ۲۲

است حال یا مؤجل باشد و ممکن است عوض عین یا دین باشد. خواه دین قبل از این عقد وجود داشته باشد، یا به موجب این عقد به وجود آید. در این صورت عقد مسابقه از عقود عهدی و از مصادیق تعهدات می‌باشد.^۱

۲. رمایه، مرامات و مناضله به معنای تیراندازی به صورت مسابقه است. مناضله بین دو گروه جایز است و هر گروهی از حیث تیر به هدف و عدم اصابت، در حکم شخص واحد باشد این نوعی قرارداد جمعی است. در این صورت، تساوی عدد دو گروه شرط نیست.^۲

۳. معامله‌ای است که موضوع آن اسب‌دوانی است به منظور شناختن بهترین اسب‌ها و بهترین سوارها.^۳

۴. اسب دوانیدن، شتر دوانیدن، فیل دوانیدن، استر و حمار دوانیدن، به موجب عقد معوضی که عنوان اجاره و جعاله ندارد.^۴

۳-۶. داوری

۱-۳-۶. داوری در لغت

در مورد ریشه و معنای لغوی داوری معانی متعددی ارائه شده است:

۱. داور بر وزن خاور نام خدای عزوجل است و پادشاه عادل را نیز گویند و در اصل داور بر وزن دادگر بوده و به مرور زمان تخفیف داده‌اند و داور شده است.^۵

۲. داوری بر وزن لاغری یعنی جنگ و خصومت و به معنی تظلم و غصه و شکایت پیش کسی بردن و محاکمه نمودن و یکسو کردن میان نیک و بد می‌باشد.^۶

۳. کلمه داد در اوستا که کتاب دینی زرتشت پیغمبر است و در زبان سانسکریت به معنای قانون آمده است، کلمه داور در پهلوی دات‌بر - دات‌ور- به کار برده شده و در اوستا دات استعمال شده است.^۷

۴. «آنکه میان مردم حکم و فصل دعوی کند»، «انصاف‌دهنده»، «قاضی»، «حاکم عادل»^۸ و «کسی که میان نیک و بد حکم کند»^۹

۱. جعفری لنگرودی، محمدجعفر، ۱۳۷۷، ترمینولوژی حقوق، تهران: گنجینه دانش، ص ۳۵۴

۲. جعفری لنگرودی، محمدجعفر، ترمینولوژی حقوق، ص ۳۵۴

۳. همان، ص ۶۴۵

۴. همان، ص ۳۵۳

۵. خلف تبریزی، محمد حسین، ۱۳۷۹، برهان قاطع، تهران: نیما، ص ۸۲۱

۶. خلف تبریزی، محمد حسین، برهان قاطع، ص ۸۲۲

۷. جناب‌زاده هرنندی، مهوش، داوری در موازین حقوقی ایران، ص ۳۸

۸. معین، محمد، ۱۳۶۲، فرهنگ فارسی معین، تهران: سپهر، ص ۱۴۹۳

۹. عمید، فرهنگ فارسی عمید، ص ۵۶۵

۵. حکم کردن بین دو یا بیشتر است.^۱
۶. داور به شخصی گفته می‌شود که برای حل و فصل اختلاف میان دو یا چند نفر انتخاب می‌شود.^۲
۷. حکم، قاضی، پادشاه، حاکم آمده است.^۳
۸. داوری به معنای تظلم و شکایت پیش قاضی بردن و یکسو کردن مرافعه و حکومت میان مردم^۴ مردم^۴ و جنگ و جدال و اختلاف دعوا و حمل آن به طریق غیررسمی توسط شخصی غیر از قاضی قاضی می‌باشد.^۵

۲-۳-۶. داوری در فقه

- فقها تعاریف مشابهی برای داوری دارند که به چند نمونه از آنها اشاره می‌شود:
۱. تحکیم شرعی این است که اطراف دعوی، حکم را به شخصی واگذار کنند که به قضاوت منصوب نشده است و تمامی شرایط قاضی را داشته باشد.^۶
 ۲. هنگامی که دو یا چند نفر به توافق برسند که برای حل اختلاف خود چه در امر مالی و چه در امر غیرمالی شخص یا اشخاص را به عنوان داور و حکم انتخاب نمایند و نزد وی طرح دعوی یا اختلاف نمایند و راضی به حکم وی شوند و حکم ایشان را بپذیرند و شخص یا اشخاص منتخب نیز منصوب از ناحیه امام (ع) نباشند به این فعل تحکیم و آن شخص را قاضی تحکیم می‌گویند.^۷
 ۳. داوری قضاوتی غیررسمی است که به وسیله مُحکِّم (بر وزن معلّم) و با هدف قطع و حل و فصل تخاصم انجام می‌گیرد و قاضی تحکیم کسی است که رضایت داده است به منظور داوری در دعوی یا دعاوی معینی توسط طرفین منازعه انتخاب شود تا متداعین، رأی و نظر او را در موضوع مورد اختلاف پذیرا شوند و خود را ملزم به اجرای حکم او کنند.^۸
 ۴. تحکیم، شخص یا اشخاصی هستند که اطراف دعوی تراضی کرده‌اند تا اختلاف خود را نزد او مطرح کنند و رأی و نظر او را در خصوص موضوع اختلاف، بپذیرند و بدان عمل کنند.^۹

-
۱. طهرانی (کاتوزیان)، محمد علی، بی تا، فرهنگ کاتوزیان، با مقدمه‌ای از استاد دکتر ناصر کاتوزیان، قم: نشر یلدا، ص ۵۴۷
 ۲. عمید، فرهنگ فارسی عمید، ص ۴۸۳
 ۳. انوری، حسن، فرهنگ اعلام سخن، تهران: سخن، ۱۳۸۱، ص ۲۹۹۱
 ۴. معین، فرهنگ فارسی معین، ص ۱۳۶۷
 ۵. انوری، حسن، فرهنگ اعلام سخن، ص ۲۹۹۸
 ۶. المحقق الحلّی، ۱۳۸۹، شرایع الاسلام فی مسائل الحلال والحرام، تهران: خرسندی، ۲۹۶
 ۷. محمدی گیلانی، محمد، ۱۳۶۰، قضا و قضاوت در اسلام، تهران: عرفان، ص ۶۲
 ۸. شیخ طوسی، المبسوط، تهران: حیدری، ج ۸، ص ۱۶۵ به نقل از حیدر محمدزاده اصل، داوری در حقوق ایران، تهران: ققنوس، ۱۳۷۹
 ۹. موسوی اردبیلی، سید عبدالکریم، فقه القضاء، قم: نشر المومنین، ص ۱۰۸-۱۰۷

داوری در فقه تحکیم، مُحکَم (بروزن مرتب) آمده است. تحکیم آن است که طرفین دعوا، شخص یا اشخاصی را برای رسیدگی و صدور رای در دعوا یا دعاوی معین اختیار کنند، که در این صورت هر یک از طرفین را مُحکَم (بر وزن معلم) و داور را مُحکَم (بر وزن مرتب) یا قاضی تحکیم می-نامند.^۱

۳-۳-۶. داوری در حقوق

از داوری در قوانین موضوعه تعاریف متعددی از سوی حقوقدانان بیان شده است:

۱. صرف نظر کردن افراد از مداخله مراجع رسمی در قطع و فصل دعاوی مربوط به حقوق خصوصی خودشان و تسلیم شدن آنها به حکومت خصوصی اشخاصی که از نظر معلومات و اطلاعات فنی یا شهرت به رستگاری و امانت مورد اعتماد مخصوص آنها هستند.^۲

۲. داوری فصل خصومت غیرقانونی و بدون رعایت تشریفات رسمی رسیدگی دعاوی است.^۳

۳. وقتی دو یا چند نفر در امر مالی یا غیرمالی اختلاف پیدا کنند و با هم به توافق برسند که برای فیصله دادن به اختلاف، شخصی را به عنوان حکم و داور انتخاب و اختلاف خود را نزد وی طرح کنند، آنچه وی حکم کند راضی شوند و بپذیرند و شخص منتخب نیز غیر از قاضی منصوب از ناحیه امام باشد، این فعل، یعنی حکم گرداندن طرفین شخص ثالث را، تحکیم و آن شخص ثالث را قاضی تحکیم می‌نامند یعنی قاضی‌ای که با تحکیم و انتخاب دو نفر متخاصم، برگزیده شده است.^۴

۳. داوری یک نوع حکومت خصوصی است که افراد می‌پذیرد تا به نحو بهتری اختلاف فیصله یابد.^۵

۴. حکمیت (داوری) در اصطلاح، به معنای فصل خصومت توسط غیرقاضی و بدون تشریفات دادرسی است.^۶

۵. رفع اختلاف از طریق حکمیت اشخاصی که اصحاب دعوی به تراضی انتخاب کرده یا مراجع قضایی به قید استقراء برگزیده‌اند.^۷

۶. هنگامی که طرفین، دعوی خود را نزد اشخاصی مطرح نمایند که به درستی و امانت معروفند و معلومات حقوقی و اطلاعات فنی دارند، آن را داوری می‌گویند. بنابراین داوری نوعی دادرسی

۱. محمدی خورشیدی، محمد، ۱۳۹۰، داوری در حقوق ایران، تهران: بهنامی

۲. متین دفتری، احمد، ۱۳۷۸، آیین دادرسی مدنی و بازرگانی، تهران: مجد، ص ۷۶

۳. جعفری لنگرودی، محمدجعفر، ترمینولوژی حقوق، ص ۲۸۴

۴. محمدی گیلانی، محمد، قضاء و قضاوت در اسلام، تهران: المهدی، ۱۳۶۲، ص ۶۲

۵. مدنی، سید جلال‌الدین، ۱۳۸۲، آیین دادرسی مدنی، تهران، پایدار، صص ۳۶۰ - ۳۳۳

۶. شکر، نادر، حقوق ورزشی: بررسی نظم حاکم بر حقوق ورزشی ایران، ص ۲۴

۷. احمدی، نعمت، ۱۳۷۱، آیین دادرسی مدنی، تهران: اطلس، ص ۴۱۷